

ПРОГРАМА ВСТУПНОГО ІСПИТУ ДО АСПІРАНТУРИ

СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 12.00.01. –

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

Розділ I. Вступ в теорію держави і права

Тема 1. Юридична наука як суспільна наука

Юриспруденція як система юридичних наук і місце в ній теорії держави і права. Міждисциплінарні зв'язки юриспруденції та відмінність теорії держави і права від інших загально-юридичних дисциплін: історії держави і права, історії вчень про державу і право. Методологічне значення теорії держави і права для інших юридичних наук. Юриспруденція в сучасній Україні: пошук нової парадигми

Тема 2. Теорія держави і права як фундаментальна і методологічна наука

Предмет науки і предмет навчальної дисципліни теорія держави і права. Система навчального курсу теорії держави і права. Дуалізм об'єктів "держава" і "право" та єдність предмету. Місце теорії держави і права в системі суспільних наук. Взаємодія з філософією, соціологією, політологією, економічною теорією.

Шляхи взаємодії та обміну досвідом між теорією держави і права та галузевими та спеціальними науками.

Процес виникнення, становлення та розвитку теорії держави і права.

Тема 3. Методологія дослідження держави і права

Поняття методу дослідження державно-правових явищ. Метод дослідження і методика дослідження. Філософія права, соціологія права як прояв підходів до вивчення держави і права.

Матеріалістичний та ідеалістичний підхід до вивчення держави і права, можливість їх сполучення. Соціальна філософія як основа методології сучасної юридичної науки.

Значення філософських категорій для дослідження основних закономірностей виникнення, розвитку, функціонування державно-правових явищ. Методологічне значення загальнолюдських цінностей в пізнанні сутності, закономірностей буття і розвитку держави і права.

Загальнотеоретичний понятійний апарат як відправне начало дослідження держави і права.

Система спеціальних методів дослідження державно-правових явищ та їх класифікація. Співвідношення історичного і логічного у вивченні держави і права.

Розділ II. Теорія держави

Тема 4. Держава і політична влада

Проблема влади як об'єкт дослідження філософської, політологічної, юридичної науки. Загальне поняття суспільної влади та їх види. Політична влада як різновид суспільної влади: поняття та риси. Держава як знаряддя здійснення політичної влади.

Поняття та ознаки держави. Генезис держави. Держава як організація політичної влади. Публічний характер державної влади. Державна монополія на здійснення політичної влади. Організація, виховання, заохочення, примус як методи здійснення державної влади.

Державний суверенітет: поняття та конституційні ознаки. Суверенітет і суверенні права. Державний, народний, національний суверенітет та їх співвідношення.

Багатоаспектність поняття держави. Три головні аспекти держави. Держава як організаційна форма всього суспільства. Необхідність державного керівництва загальними справами суспільства.

Держава як організація політичної влади. Соціальна база державної влади. Надання політичної волі державного (офіційного) характеру та його форми. Можливість виконання державою арбітражної ролі.

Держава як апарат (механізм) політичної влади. Система інституційних елементів організації державної влади.

Тема 5. Держава і громадянське суспільство.

Поняття та риси громадянського суспільства. Історичні рамки формування та існування громадянського суспільства. Аналіз проблеми співвідношення держави і суспільства в різних теоріях та концепціях XVII-XX ст.ст.

Особливості співвідношення держави і громадянського суспільства. Поняття відносної самостійності держави. Громадянин як автономний суб'єкт – основа громадянського суспільства. Право як форма відносин між громадянином і державою. Людина як головна цінність суспільства і правової держави.

Політична система суспільства та місце в ній держави. Співвідношення понять «політична система» і «механізм політичної влади». Правові підстави та особливості співвідношення держави і суб'єктів політичної влади.

Проблема історичних типів держави. Формаційний та цивілізаційний підходи до визначення історичного типів держави. Процес становлення нового історичного типу держави на сучасному етапі розвитку громадянського суспільства. Теоретичне обґрунтування особливостей співвідношення держави і суспільства на сучасному етапі.

Держава соціально-демократичної орієнтації та її економічна, соціальна, політична, правова основи. Особливості переходу до неї розвинутих та посттоталітарних країн світу.

Тема 6. Форма держави: зовнішній і внутрішній аспекти

Поняття та структурні елементи форми держави. Форма правління: поняття та види. Фактори, які обумовлюють різноманітність форм правління. Форми правління в Україні.

Поняття та риси державного устрою. Різновиди федерації. Порівняльний аналіз. Унітарна державна. Федерація та конфедерація. Порівняльний аналіз методів їх створення, принципів побудови та взаємовідносин суб'єктів федерації з центром в федерації і унітарній державі, що включає в себе автономію.

Політичний режим, його співвідношення із сутністю, змістом та формою держави. Соціально-політичні, економічні, ідеологічні фактори становлення і розвитку політичних режимів.

Демократія як внутрішня форма держави, її поняття та риси. Функції демократії. Форми, суб'єкти, принципи та закономірності її розвитку. Демократія в умовах посттоталітарної держави.

Демократія як загальнолюдська цінність. Особистісні (особисті) аспекти теорії демократії. Демократія і політичний плюралізм. Демократія і права меншості.

Поняття та ознаки самоврядування. Демократія і самоврядування. Суб'єкти і об'єкти управління і самоврядування. Самоврядування в державних і суспільних структурах. Шляхи розвитку демократії і самоврядування в Україні.

Тема 7. Державний апарат

Державний апарат: поняття та ознаки. Проблема співвідношення понять державного апарату і механізму держави. Принципи організації і діяльності державного апарату. Розподіл праці в державному апараті.

Розподіл влад як фундаментальна засада організації і діяльності механізму в правовій, демократичній державі. Конституційне закріплення принципів організації і діяльності державного апарату в Україні.

Поняття та ознаки державного органу. Органи держави як вихідний структурний елемент державного апарату. Концепція державного органу. Види державних органів. Центральний і місцевий державний органи. Органи місцевого самоврядування.

Державна служба: поняття та види. Поняття та правовий статус державного службовця.

Тема 8. Права людини і держава

Поняття основних прав людини. Історичний характер співвідношення між людиною, державою і правом. Розвиток інституту прав людини. Права людини «першого», «другого», «третього» поколінь. Міжнародно-правові документи, пакти про права, свободи та обов'язки людини. Права людини та права громадянина. Загальні, конституційні та спеціальні права людини. Правовий статус людини і громадянина.

Види прав людини. Природні права людини, активні та пасивні права людини. Особисті, економічні, політичні та соціально-культурні права людини. Проблема обмеження прав людини. Природні і законодавчі обмеження прав людини. Міжнародно-визнані права людини та міжнародний контроль за їх дотриманням.

Гарантії прав людини та їх види. Економічні, політичні, ідеологічні гарантії прав людини. Загальнодоступність законодавства як засіб забезпечення прав людини. Шляхи захисту прав людини. Право на юридичну допомогу. Право на оскарження дій державних органів і посадових осіб. Конституційний контроль. Судовий захист прав людини.

Поняття основних обов'язків громадянина та їх види. Конституційне та законодавче закріплення і реалізація основних обов'язків громадянина як гарантія здійснення прав людини і громадянина. Права нації, народу, людства.

Тема 9. Правова держава. Соціальна держава

Виникнення та історичний розвиток ідеї правової держави.

Поняття та ознаки правової держави. Реалізація, захист і гарантування прав і свобод людини і громадянина в правовій державі. Принцип прямої дії норм. Конституції і верховенство закону в правовій державі. Значення принципу розподілу влади для формування та розвитку правової держави.

Верховенство права як умова і ознака правової держави. Верховенство права в аспекті співвідношення держави і права. Труднощі, що виникають на шляху здійснення принципу верховенства права в Україні.

Втілення принципів гуманізму, демократії, справедливості в правовій державі. Правова реформа і правова держава. Умови і шляхи формування правової держави в Україні. Соціальна держава. Поняття, характерні ознаки.

Розділ III. Теорія права

Тема 10. Основні поняття про право

Основні концепції праворозуміння. Школа природного права. Історична, позитивістська, реалістична, психологічна, соціологічна, марксистська теорії права, роль кожної з них у розвитку вчення про право. Їх значення в формуванні наукового підходу до визначення поняття права.

Різні аспекти поняття права. Право в об'єктивному і суб'єктивному розумінні. Різні прояви права. Право як втілення справедливості. Право як міра соціальної свободи і рівності. Нормативна основа права. Право і соціальний прогрес. Інтегроване поняття права.

Генезис, сутність, зміст та форма права. Співвідношення права і закону. Право, закон і свавілля. Дозаконодавче, законодавче і не законодавче право. Правовий і неправовий закон.

Поняття та види функцій права. Ефективність права та її критерії. Соціальна цінність права. Власна інструментальна цінність права. Право як здобуток культури. Цінність окремих галузей права, правових інститутів. Права людини як найвища цінність в праві.

Співвідношення права і держави. Пріоритет права перед державою в умовах правової державності. Право і економіка. Правові форми економічних відносин. Право і політика. Основні напрями здійснення правової реформи в Україні.

Поняття та риси принципів, які діють в правовій сфері. Розвиток уявлень про принципи в процесі становлення юридичної науки. Класифікація принципів, що діють у праві. Загальносоціальні і специфічно-юридичні принципи в праві, їх види. Принципи – загально правові, міжгалузеві, галузеві, принципи інститутів права. Значення принципів права в правотворчості і право реалізації.

Тема 11. Форми (джерела) права

Поняття форми права. Взаємозв'язок сутності, змісту і форми права. Поняття джерел права в матеріальному і юридичному сенсі. Форми права в різних правових системах. Фактори, які обумовлюють різноманітність форм права.

Правовий звичай, його виникнення і розвиток. Судовий, правовий і не правовий закон.

Поняття та види функцій права. Ефективність права та її критерії. Соціальна цінність права. Власна інструментальна цінність права. Право як здобуток культури. Цінність окремих галузей права, правових інститутів. Права людини як найвища цінність в праві.

Співвідношення права і держави. Пріоритет права перед державою в умовах правової державності. Право і економіка. Правові форми економічних відносин. Право і політика. Основні напрями здійснення правової реформи в Україні.

Поняття та риси принципів, які діють в правовій сфері. Розвиток уявлень про принципи в процесі становлення юридичної науки. Класифікація принципів, що діють у праві. Загальносоціальні і специфічно-юридичні принципи в праві, їх види. Принципи – загальноправові, міжгалузеві, галузеві принципи інститутів права. Значення принципів права в правотворчості і правореалізації.

Тема 12. Правові системи сучасності

Правові системи сучасності, критерії їх класифікації.

Романо-німецька правова сім'я (континентальне право). Ієрархія джерел права. Правові системи, які примикають до романо-німецької правової сім'ї.

Англо-саксонська правова сім'я (система «загального права»), основні періоди її формування. Співвідношення загального права і права справедливості. Своєрідність понятійного апарату. Джерела права, роль судової практики в їх структурній побудові.

Релігійно-традиційна правова сім'я, її різновиди.

Тема 13. Нормативна система суспільства

Поняття та ознаки соціальних норм. Види соціальних норм. Мораль як соціальне явище. Моральні основи права. Загальнолюдські принципи і норми моралі, їх закріплення в праві. Загальне та особливе в праві і моралі. Засоби подолання протиріч між правом і мораллю.

Право, звичай і звичаєве право.

Корпоративні норми. Суспільне значення партійних норм і норм суспільних організацій, їх співвідношення з нормами права.

Тема 14. Система права і система законодавства

Поняття системи права. Структура системи права. Характер і шляхи формування системи права. Питання про публічне і приватне право. Правопреемство (спадкоємство) в праві. Критерії поділу права на галузі, підгалузі та інститути. Предмет та метод правового регулювання. Галузевий юридичний режим. Забезпечення прав людини через різні галузі права. Галузі цивільного і кримінального циклу. Матеріальне і процесуальне право. Поняття та види інститутів права.

Поняття системи законодавства, її структурні елементи. Співвідношення системи права і системи законодавства. Вплив розвитку системи законодавства на розвиток системи права. Тенденції розвитку сучасної вітчизняної системи права і законодавства.

Нормативно-правові акти в Україні. Закон: поняття, матеріальні та формальні ознаки. Об'єкт регулювання закону. Види законів. Підзаконні нормативно-правові акти: система, особливості їх природи і змісту, їх види. Вимоги до удосконалення законодавчої техніки.

Дія нормативно-правових актів: поняття та межі. Дія нормативно-правових актів у часі, просторі та за колом осіб.

Тема 15. Норми права

Поняття та загальні ознаки норм права. Норма права як класична модель поведінки, її ознаки. Норми права різного рівня їх нормативності: норми-цілі, норми-принципи, норми-дефініції, норми-презумпції та ін.

Структура норми права. Спірні питання вчення про структуру норм права. Види норм права в залежності від різних критеріїв.

Тенденції розвитку норм права в умовах формування громадянського суспільства.

Тема 16. Правове регулювання суспільних відносин, його механізм

Право і суспільні відносини. Поняття правового регулювання. Правовий вплив та правове регулювання.

Способи, типи та види правового регулювання. Форми реалізації норм права. Сфера норм права. Сфера і межі правового регулювання.

Нормативне регулювання за допомогою правозастосовних актів. Допоміжні засоби правового регулювання.

Поняття, механізму правового регулювання. Процес правового регулювання та його стадії. Елементи механізму правового регулювання. Нормативна основа, правові відносини, акти реалізації норма права в механізмі правового регулювання.

Тема 17. Правові форми діяльності держави

Поняття та ознаки правової форми діяльності держави. Правові форми діяльності держави як фактори забезпечення оптимального функціонування механізму правового регулювання. Правові форми діяльності держави і юридичний процес. Проблема юридичної процесуальної форми.

Поняття та види правотворчості. Правотворчість і процес правоутворення. Функції, принципи і види правотворчості. Стадії законотворчості.

Основні форми систематизації нормативно-правового матеріалу. Поняття та ознаки кодифікації, її види. Систематична та хронологічна інкорпорація. Юридична техніка. Юридична термінологія та принципи її використання.

Застосування норма права: поняття, основні риси та значення в системі правового регулювання. Стадії процесу застосування норма права тощо. Законність, обґрунтованість та доцільність правозастосовної діяльності. Акти застосування норм прав та їх види. Прогалини в праві. Шляхи їх переборення та усунення. Аналогія права і закону. Субсидіарне застосування норм права.

Тлумачення норма права: поняття, ознаки та значення в системі правового регулювання. Способи тлумачення. Види тлумачення в залежності від суб'єктів тлумачення. Акти тлумачення.

Правоохоронна діяльність: поняття, риси та різновиди.

Тема 18. Правові відносини

Поняття правових відносин, їх ознаки та роль в механізмі правового регулювання. Функції правових відносин. Види правових відносин.

Склад (елементи) правових відносин. Суб'єкти правових відносин: поняття та види. Поняття правосуб'єктності. Громадянин, державні органи, юридичні особи, соціальні утворення, посадові особи, держава як суб'єкт правових відносин.

Зміст правових відносин. Правомоччя і юридичний обов'язок. Співвідношення суб'єктивного права з правомоччям. Об'єкти правових відносин та їх класифікація.

Юридичні факти: поняття, функції та класифікація. Фактичний склад та його різновиди.

Тема 19. Правомірна поведінка, правопорушення юридична відповідальність

Правомірна поведінка: поняття та ознаки. Види правомірної поведінки. Правова активність громадян.

Склад правомірної поведінки. Суб'єктивна сторона правомірної поведінки, її об'єкт. Об'єктивна сторона правомірної поведінки.

Правопорушення: поняття та ознаки. Склад правопорушення. Суб'єктивна і об'єктивна сторони правопорушення. Об'єкт правопорушення.

Правопорушення з формальним і матеріальним складом. Різновиди правопорушень.

Юридична відповідальність: поняття та ознаки. Відмінність юридичної відповідальності від інших видів соціальної відповідальності. Підстави юридичної відповідальності. Правові презумпції та їх значення для юридичної відповідальності. Стадії юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності.

Тема 20. Правова свідомість і правова культура

Поняття та основні риси правової свідомості. Правосвідомість як форма суспільної свідомості. Структура і види правосвідомості. Вплив суспільної думки на рівень культури та формування правосвідомості.

Правова ідеологія. Теоретична правосвідомість. Аспекти правової свідомості (інтелектуальний, інформаційний, оціночний, психологічний, поведінковий).

Індивідуальна, колективна, загальносуспільна правосвідомість. Співвідношення загальносуспільної і локальної (місцевої, регіональної) правосвідомості. Загальна та професійно-юридична правосвідомість.

Співвідношення та взаємодія правової свідомості і права. Роль правосвідомості в правотворчості, правореалізаційному процесі. Право і правосвідомість громадян. Нормативна правосвідомість, її особливості.

Правова культура: поняття, роль в житті суспільства. Складова частина правової культури. Питання про правову активність. Шляхи вирішення завдання формування «знання права» громадянами та підвищення рівня правової культури в Україні. Правовий нігілізм, причини його існування та шляхи.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК КОНТРОЛЬНИХ ПИТАНЬ

1. Методологія теорії держави і права.
2. Тлумачення норм права: поняття, способи та види.
3. Поняття та ознаки держави.
4. Поняття та ознаки права.
5. Колізії в праві: поняття та види. Усунення та подолання колізій.
6. Форма державного устрою: поняття, види та її особливості в Україні.
7. Право і мораль: поняття, загальні і відмінкові риси, їх взаємодія.
8. Правопорядок: поняття, риси та співвідношення з громадянським порядком.
9. Поділ влади як фундаментальний принцип організації і функціонування державного апарату в правовій, демократичній державі. Поняття “стримувань і противаг” та їх закріплення в Конституції України.
10. Загальна теорія держави і права, її співвідношення з іншими суспільними науками.
11. Поняття та ознаки системи права, її співвідношення з системою законодавства.
12. Склад та зміст правових відносин.
13. Поняття та класифікація принципів права.
14. Дія нормативно – правових актів за часом, в просторі і за колом осіб.
15. Правові форми і методи здійснення функцій держави.
16. Головні підходи до праворозуміння.
17. Принцип загальної теорії держави і права та її місце в системі юридичних наук.
18. Форми, інститути і суб'єкти демократії як внутрішньої форми держави.
19. Норми права: поняття, структура, класифікація.
20. Застосування норм права: поняття та основні стадії.
21. Форма правління держави: поняття, різновиди та її особливості в Україні.
22. Форми джерела права в сучасних правових системах.
23. Суб'єктивні права, правомочності і юридичні обов'язки суб'єктів правових відносин.
24. Поняття законності. Верховенство права і законність.
25. Поняття, ознаки та види законів. Кодекс як особливий вид закону.
26. Правова культура особистості і суспільства: поняття та структура.
27. Держава і громадянське суспільство, їх співвідношення та взаємодія.
28. Поняття та структура правосвідомості.
29. Способи, методи та типи правового регулювання.
30. Поняття та структура форми держави.
31. Поняття юридичної відповідальності, її види та функції.
32. Функції права.
33. Правова держава: поняття, ознаки та шляхи розбудови в Україні.
34. Правова поведінка: поняття і види.
35. Юридичні факти: поняття та класифікація. Фактичний склад.
36. Механізм держави та його структура.
37. Поняття та характеристика прав, свобод, обов'язків людини і громадянина, їх історичний розвиток.
38. Поняття, ознаки і види соціальних норм. Співвідношення технічних і правових норм.
39. Функції держави: поняття, риси та види.
40. Поняття та ознаки правових відносин, їх види.
41. Поняття актів застосування норм права, їх види та значення в системі правового регулювання.
42. Держава в політичній системі суспільства. Правові основи взаємодії держави з політичними партіями, самоврядувальними організаціями в Україні.
43. Суб'єкти правових відносин: поняття та види. Правосуб'єктність, її структура.
44. Предмет і метод правового регулювання.
45. Державна служба і її види. Державний службовець, посадова особа.

ПЕРЕЛІК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ЗАГАЛЬНА

1. Загальна теорія держави і права : підручник / за ред.: М. В. Цвік, О. В. Петришин, Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. - Х. : Право, 2011. - 584 с.
2. Загальна теорія держави і права. Навчальний посібник / за ред. Копейчикова В.В. К., 1998
3. Нерсисянц В.С. Юриспруденція. Введение в курс общей теории права и государства – М.: Изд группа НОРМА. – ИНФРА., М., 1998
4. Общая теория государства и права. Учебник для юридических вузов. Под ред. В.В. Лазарева. М., Юристъ, 1996
5. Теория государства и права: учебник для юрид. вузов. Отв. ред. проф. В.В. Корельский, проф. В.О. Перевалов. М., НОРМА, 1997
6. Петражицкий Л.И. Теория государства и права в связи с теорией нравственности. СПб, 1907.
7. Рабинович П.М. Основы загальної теорії права та держави. К., 1994.
8. Трубецкой Е.Н. Лекции по энциклопедии права. М., 1909.
9. Общая теория государства и права . Академический курс в 2-х томах. – Т.1. Теория государства. М., Зерцало, 1998.
10. Общая теория государства и права . Академический курс в 2-х томах. – Т.2. Теория государства. М. , Зерцало, 1998.
11. Теория государства и права: курс лекций / под. ред. Н.И. Матузова и А.В. Малько. М., Юрист 1997
12. Шершеневич Г.Ф. Общая теория права. М., 1912

До тем 1,2,3:

1. Алексеев С.С. Философия права. М., Изд-во НОРМА, 1997
2. Васильев А.М. Правовые категории. Методологические аспекты разработки системы категорий теории права. М., 1976.
3. Венгеров А.Б. Диалектика или эклектика/ Общественные науки. 1990, №6
4. Гульпе А.Н. К вопросам о формировании методологии современной правовой науки// Сов. Гос-во и право.1991, №4.
5. Джентиле Ф. О роли философии права в изучении юриспруденции в Италии// Гос-во и право.1995, № 1.
6. Казимирчук В.Н. Право и методы его изучения. М., 1965
7. Карбонье Ж. Юридическая социология. М., 1986.
8. Керимов Д.А. Философские проблемы права. М., 1972.
9. Керимов Д.А. Основы философии права.М., 1992.
10. Козлов В.А. Проблемы предмета и методологии общей теории права. Л., 1989.
11. Кудрявцев В.Н., Казимирчук В.П., Современная социология права. М., 1995.
12. Керимов Д.А, Общая теория государства и права. Предмет, структура, функции. М., 1977.
13. Лукач Р. Методология права М., 1980
14. Методологические и теоретические проблемы юридической науки / Под ред. М.Н. Марченко. Изд. Моск. Ун-та, 1986.
15. Методологические проблемы юридической науки. К., 1990.
16. Недбайло П.Е. Введение в общую теорию государства и права. К., 1971
17. Проблеми методології сучасного правознавства //Вісник Академії правових наук України. Х., 1997, №1
18. Мамут Л.С. Наука о государстве и праве: необходимость радикального обновления//Философские науки. 1989, №11
19. Максимов С. Про філософське осмислення права (до питання про предмет філософії права)//Вісник академії правових наук України. Х., 1998, №2/13/
20. Рабинович П.М. Методология правознавства: проблеми плюралізації//Вісник Академії правових наук України. Х., 1995, № 5
21. Рабинович П.М. Філософія права: деякі наукознавчі аспекти //Вісник Академії правових наук України.Х., 1995, № 1
22. Туманов В.А. О развитии сравнительного правоведения//Сов. гос-во и право. 1992, № 12.
23. Тилле А.А., Швеков Г.В. Сравнительный метод в юридических дисциплинах. М., 1978

До теми 4:

1. Аржанов М.А. Государство и право в их соотношении. М., 1960.

2. Демидов А.И. Власть в единстве и многообразии ее измерений// Гос-во и право. 1996, № 11.
3. Дмитриев Ю.А. соотношение понятий политической и государственной власти гражданского общества// Гос-во и право. 1994, №7.
4. Ильин М.В., Мельвиль А.Ю. Власть// Политическое исследование. 1997, № 6
5. Білий О. Ідея суверенітету і стратегія урядування // Політична думка. 1997, №1
6. Мамут Л.С. Государство: полюсы представлений// Общественные науки и современность. 1996, №4
7. Политические проблемы теории государства. М., 1993
8. Тацій В., Тодика Ю. Функціонування державної влади в аспекті конфліктології// Право України. 1997, № 8
9. Тодыка Ю.Н. Вопросы государственного суверенитета в аспекте формирования в Украине демократического правового государства// Проблемы законности. Вып. 28. Х., 1993.
10. Чиркин В.Е. Три ипостати государства// Гос-во и право. 1993, №8
11. Петришин А.В. К вопросу об общецивилизационных основаниях государственности // Проблемы законности. Вып. 19. Х, 1995.
12. Якушик В.М. Государство переходного типа (вопросы теории). К., 1991.

До теми 5:

1. Арато Е., Коген Д., Відродження, занепад та реконструкція концепції громадського суспільства// Політична думка. 1996, №1
2. Копейчиков В., Цильев О, Інститут приватної власності та підприємництва як основні складові громадянського суспільства //Вісник Академії правових наук України. Х., 1998, № 1 (12)
3. Кузьмін М.Н. Переход от традиционного общества к гражданскому //Вопросы философии. 1997, №2
4. Одинцова А.В. Гражданское общество: взгляд экономиста // Гос-во и право. 1992, №8.
5. Селіванов В. Політико-юридичні передумови і характерні ознаки процесу демократичної трансформації українського суспільства// Вісник Академії правових наук України Х., 1998, №1 (12)
6. Соловйов А.И. Три облика государства - три стратегии гражданского общества // Политические исследования. 1996, №1.
7. Четвертин В.Е. Демократическое, конституционное государство: Введение в теорию. М., 1993
8. Чиркин В.Е. Переходное постсоциалистическое государство: содержание и формы// Гос-во и право. 1997, №1

До теми 6:

1. Колодій А.М., Копейчиков В.В., Цвік М.В., Народовладдя як форма представницької демократії. Навчальний посібник. К., 1995
2. Очерки парламентского права /зарубежный опыт/. М., 1993
3. Тихонова Є. А. Парламентська республіка як можлива і доцільна форма української державності// Проблеми державно-правової реформи в Україні. Інститут законодавства Верховної Ради України. Зб. наукових праць. К., 1997
4. Цвик М.В. Актуальные проблемы организации власти в Украине// Проблемы законности. 1995. Вып. 30
5. Чиркин В.Е. Модели современного федерализма (сравнительный анализ)// Гос-во и право. 1994, № 8-9.
6. Чиркин В.В. Элементы сравнительного государственного управления. М. , 1994
7. Шаповал В. Парламентаризм в Україні: пошуки парадигми чи рух до нового // Віче. 1997, № 5
8. Шаповал В.М., Баранчук В.В. Питання форми державного устрою в українській політико-правовій думці (друга половина ХІХ- початок ХХ ст.) // Вісник Академії правових наук України. Х., 1996, № 6

До теми 7:

1. Заєць А. Конституційно-правові засоби обмеження держави і контролю над владою //Вісник Академії правових наук України. 1998, №3 (14)
2. Копейчиков В.В. Механизм советского государства. М., 1968.
3. Петришин А.В. Государственная служба. Историко-теоретические предпосылки. Сравнительно-правовой и логико-понятийный анализ. Х.: Факт, 1998

4. Цвік М.В. Конституційні проблеми розподілу влади// Вісник Академії правових наук України. Х., 1993. № 1

До теми 8:

1. Буткевич В. Права людини в Україні. З погляду творення нової правової бази // Політична думка. 1993, №1
2. Карташкин В.А. Права человека в международном и внутригосударственном праве. М., 1995
3. Защита прав человека в собственном мире. М., 1993.
4. Петришин А.В. К вопросу об общетеоретическом понятии прав человека// Проблемы законности. 1998. Вып. 33
5. Рабінович П.М. Основні права людини: Загальнотеоретична характеристика // Вісник Академії правових наук України. Х., 1994, №2.
6. Рабінович П.М. Права людини та їх юридичне забезпечення. К., 1992.
7. Социальное государство и защита прав человека/ Отв. ред. Е.А. Лукашева. М., 1994.

До теми 9:

1. Верховенство права: Сборник. Пер. с англ. М., Прогресс, 1992
2. Гражданское общество и правовое государство: предпосылки формирования. М., 1991
3. Євдокимов В. Розвиток ідей правової держави в умовах тоталітаризму та переходу суспільства до демократії// Право України. 1997, №7
4. Заєць А. Принцип верховенства права / теоретично-методологічне обґрунтування // Вісник Академії правових наук .Х, 1998, 1 (12)
5. Заєць А.П. Правова держава в контексті новітнього українського досвіду. К., Парламентське вид. 1999
6. Омельченко О.А. Идея правового государства: стоки, перспективы, тупики./Опыт исторического комментария в современной политической морфологии/. М.: МАНУСКРИПТ, 1994.
7. Селіванов В. Методологічні проблеми запровадження конституційних принципів «верховенства права» и «верховенства закону»// Право України 1997, №6
8. Фундаментальные проблемы концепции формирования советского правового государства // Под. ред. В.М. Горшенева. Х.: Основа, 1990.
9. Скакун О.Ф. Теория правового государства в дореволюционной России.// Гос-во и право. 1990, №2

До теми 10:

1. Алексеев С.С. Общая теория права. В.2-х томах. Т.1. М., 1981.; Т.2. М., 1982
2. Васильев А.М. О правовых идеях- принципах // Сов. гос-во и право 1975, № 3
3. Козюбра Н.И. Социалистическое право и общественное сознание. К., 1979
4. Лейст О.З. Три концепции право// Сов. гос-во и право. 1991, № 12
5. Макаров О.В. Соотношение права и государства// Гос- во и право. 1995, № 5
6. Тиунова Л.Б. Плюрализм интересов и правопонимание// Правоведение 1990, №1
7. Тацій В.Я. Проблеми формування правової політики в Україні// Вісник Академії правових наук України. Х., 1995, №2
8. Швеков Г.В. Приемственность в праве. М., 1983
9. Явич Л.С. Сущность права. Л., 1983
10. Явич Л.С. Право и общественные отношения. М., 1971

До теми 11:

1. Грозовський І. Феномен Козацького права // Вісник Академії правових наук України. Х., 1997, № 3
2. Зивс С.Л. Источник права М., 1985
3. Кросс Р. Прецедент в английском праве. М., 1985
4. Муромцев Г.И. Источники права в развивающихся странах Азии и Африки. М.: Изд-во ун-та дружбы народов, 1987
5. Разумович К.Н. Источники и форма права// Сов. гос-во и право. 1998, №3
6. Шебанов А.Ф. Форма советского права. М., 1968

До теми 12:

1. Давид Р. Основные правовые системы современности. М., Прогресс, 1998.
2. Крашениникова Н.А. Индусское право: история и современность. М., 1984

3. Решетников С.М. Правовые системы стран мира: Справочник. М., 1993
4. Супотаев М.А. Обычное право в развивающихся странах Африки// Правоведение. 1982, №3
5. Топорнин Б.Н. Европейское право. М.: Юрист. 1998.

До теми 13:

1. Венгеров А.Б., Барашова Н.С. Нормативная система и эффективность общественного производства М.: Изд-во Моск. Ун-та, 1985
2. Дробницкий О.Г. Проблемы нравственности. М., 1977
3. Лукашева Е.А. Право, мораль, личность. М., 1986
4. Пеньков Е.М. Социальные нормы: управление, воспитание, проведение. М., 1990.
5. Савельев В.А. Некоторые вопросы соотношения права и нравственности// Сов. гос-во и право. – 1984, № 12.
6. Яковлев А.М. Право и объективные социальные нормы.// Труды ВНИИСЗ. М., 1974.

До теми 14:

1. Алексеев С.С. Структура советского права. М., 1975
2. Поленина С.В. Теоретические проблемы системы советского законодательства. М., 1979.
3. Рабинович П.М. Законодательство сучасної України: характеристика тенденцій розвитку// Вісник Академії правових наук України. Х., 1996, № 7.
4. Система советского законодательства // Под ред. И.В. Самощенко. М., 1980
5. Сіренко В.Ф., Ющик О.І. Законодавство і закон/ Методологічні підходи до визначення ефективності законодавства // Вісник Академії правових наук України. – Х, 1994, № 2.
6. Тихомиров Ю.А. Теория закона. М., 1982.
7. Язык закона/ Под ред. А.С. Пиголкина. М., 1990.

До теми 15:

1. Баранов В.М. истинность норм советского права. Саратов: Изд. Саратов. ун-та 1989.
2. Горшенев В.М. Нетипичные нормативные предписания в праве// Сов. Гос-во и право. 1978. №3.
3. Кудрявцев В.Н. Юридические нормы и их фактическое поведение// Сов. Гос-во и право. 1980, №2.
4. Мельников Ю.И. О гипотезе, диспозиции и санкции процессуальной нормы// Проблемы соц. законности. Вып. 17.Х., 1987
5. Нормы советского права/ Под ред.. М.И. Байтица и В.К. Бабаева. Саратов, 1987.
6. Недбайло П.Е. Советские социалистические правовые нормы. Львов, 1959
7. Сенякин М.К. Специальные нормы советского права. Саратов 1989.

До теми 16:

1. Алексеев С.С. Общие дозволения и общин запреты в советском праве. М., 1989.
2. Алексеев В.В. Механизм правового регулирования. М., 1966.
3. Горшенев В.М. Способы и организационные формы правового регулирования в социалистическом обществе. М., 1972
4. Копейчиков В.В., Гусарев С. Питання реалізації Конституції України// Вісник Академії правових наук України 1997, №3(10)
5. Матузов Н.И. Правовое регулирование в условиях становления рыночных отношений/ Гос-во и право. 1995, №4.

До теми 17:

1. Гаврилов О.А. Стратегия правотворчества и социальное прогнозирование. М., 1993
2. Лазарев В.В. Применение советского права. Казань, 1972
3. Копейчиков В.В. Теоретичні і практичні тлумачення Конституції / Вісник Академії правових наук України. – Х., 1996, №7
4. Недбайло П.Е. Применение советских правовых норм. М., 1962
5. Опришко В. Законотворчість: сьогодні і завтра // Віче, 1996, №5-6
6. Теория юридического процесса/ Под ред. В.М. Горшенева. Х.: Вища школа, 1985
7. Черданцев А.Ф. Толкование советского права. М., 1970
8. Юридическая процессуальная форма: теория и практика. М., 1976
9. Цвік М.В. Про офіційне тлумачення законів України// Вісник Академії правових наук України. Х., 1997, №4

До теми 18:

1. Гревцов Ю.Н. Проблемы теории правоотношений. – Л., 1989.
2. Исаков В.В. Юридические факты в советском праве. – М., 1984.
3. Протасов В.М. Правоотношения как система. – М., 1991.
4. Халфина Р.О. Общее учение о правоотношениях. – М., 1974.

До теми 19:

1. Братусь С.Н. Юридическая ответственность и законность. – М., 1976.
2. Кудрявцев В.Н. Право и поведение. – М., 1978.
3. Малеин Н.С. Правонарушение: понятие, причины, ответственность. – М., 1985.
4. Малеин Н.С. Современные проблемы юридической ответственности // Гос-во и право. – 1994, № 6.
5. Оксамытный В.В. Правомерное поведение. – К., 1985.
6. Кудрявцев В.Н. Закон, поступок, ответственность. – М., 1986.

До теми 20:

1. Аграновская Е.В. Правовая культура и обеспечение прав личности. – М., 1988.
2. Білий П. Правова держава і правова культура: взаємозв'язок та результативність // Право України. – 1997, № 12.
3. Ильин Н.А. О сущности правосознания. – М., 1993.
4. Лукашева Е.А. Социалистическое правосознание и законность. – М., 1973.
5. Ожеров М.С., Спиридонов Л.И. Общественное мнение и право. – М., 1985.
6. Потопейко Д.А. правосознание как особое общественное явление. – К., 1970.
7. Чефранов В.А. Правосознание как разновидность социального отражения. – К., 1976.